

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

Р І Ш Е Н Н Я

КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення підпункту 1 пункту 3 розділу IV Закону України „Про Конституційний Суд України“ (в редакції Закону України від 4 серпня 2006 року № 79–V)

(справа про повноваження Конституційного Суду України)

м. К и ї в
26 червня 2008 року
№ 13-рп/2008

Справа № 1-4/2008

Конституційний Суд України у складі суддів:

Стрижака Андрія Андрійовича – головуючого, доповідача,
Бауліна Юрія Васильовича,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Головіна Анатолія Сергійовича,
Джуня В'ячеслава Васильовича,
Дідківського Анатолія Олександровича,
Домбровського Івана Петровича,
Кампа Володимира Михайловича,
Колоса Михайла Івановича,
Лилака Дмитра Дмитровича,
Маркуш Марії Андріївни,
Мачужак Ярослави Василівни,
Нікітіна Юрія Івановича,
Овчаренка В'ячеслава Андрійовича,
Стецюка Петра Богдановича,
Ткачука Павла Миколайовича,
Шишкіна Віктора Івановича,

за участю представників суб'єкта права на конституційне подання Поживанова Михайла Олександровича – народного депутата України, Куйбіди Василя Степановича – народного депутата

України, Селіванова Анатолія Олександровича – Постійного представника Верховної Ради України у Конституційному Суді України, Мірошниченка Юрія Романовича – народного депутата України; Представника Президента України в Конституційному Суді України Шаповала Володимира Миколайовича; представників Кабінету Міністрів України: Євграфова Павла Борисовича – радника Прем'єр-міністра України, Чубар Людмили Пантеліївни – виконуючої обов'язки Постійного представника Кабінету Міністрів України в Конституційному Суді України,

розглянув на пленарному засіданні справу за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення підпункту 1 пункту 3 розділу IV Закону України „Про Конституційний Суд України“ від 16 жовтня 1996 року № 422/96-ВР в редакції Закону України від 4 серпня 2006 року № 79-V (Відомості Верховної Ради України, 1996 р., № 49, ст. 272; 2006 р., № 41, ст. 355).

Приводом для розгляду справи згідно зі статтями 39, 40 Закону України „Про Конституційний Суд України“ стало конституційне подання 47 народних депутатів України.

Підставою для розгляду справи відповідно до статті 75 Закону України „Про Конституційний Суд України“ є наявність спору щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України „Про внесення зміни до розділу IV „Прикінцеві та перехідні положення“ Закону України „Про Конституційний Суд України“.

Заслухавши суддю-доповідача Стрижака А.А., пояснення учасників конституційного провадження та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

у с т а н о в и в:

1. Суб'єкт права на конституційне подання – 47 народних депутатів України – звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням розглянути питання щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України „Про внесення зміни до розділу IV „Прикінцеві та перехідні положення“ Закону України „Про Конституційний Суд України“ (далі – Закон).

Законом внесено зміну до підпункту 1 пункту 3 розділу IV „Прикінцеві та перехідні положення“ Закону України „Про Конституційний Суд України“, за якою вилучено з юрисдикції Конституційного Суду України вирішення питання щодо відповідності Конституції України (конституційності) законів України про внесення змін до Конституції України, що набрали чинності.

На думку народних депутатів України, Закон в цілому суперечить статтям 6, 126, 147 Конституції України, оскільки Конституційний Суд України позбавляється права розглядати питання конституційності законів України про внесення змін до Конституції України, які набрали чинності. Автори клопотання вважають, що цим порушено конституційні принципи діяльності органів державної влади, зокрема єдиного органу конституційної юрисдикції в Україні, за якими державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову.

Крім цього, наголошується в конституційному поданні, Законом встановлено обмеження на реалізацію визначених Конституцією України (стаття 147) та Законом України „Про Конституційний Суд України“ повноважень Конституційного Суду України, що породжує "небезпечний прецедент позаконституційного втручання" законодавчої гілки влади у діяльність судової.

Суб'єкт права на конституційне подання зазначає, що Верховна Рада України, приймаючи Закон, діяла всупереч вимогам Конституції України та Закону України "Про Конституційний Суд України", чим намагалася вплинути на діяльність суддів, тобто порушила частину другу статті 126 Конституції України, згідно з якою вплив на суддів у будь-який спосіб забороняється.

2. На пленарному засіданні Конституційного Суду України представники суб'єкта права на конституційне подання, Верховної Ради України, Президента України та Кабінету Міністрів України навели свої позиції з питань, порушених у конституційному поданні.

3. Розглядаючи питання щодо конституційності Закону, Конституційний Суд України вважає за доцільне провести дослідження його положень у системному зв'язку з відповідними нормами Закону України „Про Конституційний Суд України“.

3.1. Згідно з частиною другою статті 6 Конституції України органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України.

За статтею 147 Конституції України Конституційний Суд України є єдиним органом конституційної юрисдикції в Україні, він вирішує питання щодо відповідності законів та інших правових актів Конституції України, дає офіційне тлумачення Конституції України та законів України.

Обсяг та межі таких повноважень Конституційного Суду України визначено положеннями статті 150 Конституції України, які

фактично відтворені статтею 13 Закону України „Про Конституційний Суд України“. Порядок організації і діяльності Конституційного Суду України, процедура розгляду ним справ визначаються законом (стаття 153 Конституції України).

Конституційний Суд України у своїх рішеннях сформував правові позиції, пов'язані з питанням конкретизації повноважень органів державної влади, які полягають у тому, що:

- перерозподіл конституційної компетенції є можливим тільки шляхом внесення змін до Конституції України відповідно до розділу XIII Конституції України (Рішення від 23 грудня 1997 року № 7-зп у справі про Рахункову палату);

- винятки з конституційних норм встановлюються самою Конституцією, а не іншими нормативними актами (Рішення від 30 жовтня 1997 року № 5-зп у справі К.Г.Устименка);

- юрисдикція Конституційного Суду України поширюється на вирішення питань, передбачених як статтею 150 Конституції України (щодо відповідності Конституції України законів та інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим та офіційного тлумачення Конституції України і законів України), так й іншими статтями Конституції України, зокрема статтею 159 (щодо відповідності вимогам статей 157 і 158 Конституції України законопроекту про внесення змін до Конституції України). Якщо в першому випадку має місце так званий наступний конституційний контроль з боку Конституційного Суду України, тобто перевірка ним конституційності чинних правових актів, то у другому випадку Конституційний Суд України застосовує попередній (превентивний) конституційний контроль (Рішення від 9 червня 1998 року № 8-рп/98 у справі щодо внесення змін до Конституції України).

Виходячи з викладеного Конституційний Суд України вважає, що Верховна Рада України, здійснюючи законотворчу діяльність, може врегульовувати питання щодо єдиного органу конституційної юрисдикції в Україні лише в межах її конституційних повноважень, передбачених статтею 153 Конституції України, а саме визначати порядок організації і діяльності Конституційного Суду України та процедуру розгляду ним справ.

Зміна визначених Конституцією України повноважень Конституційного Суду України може здійснюватися лише шляхом внесення змін до Конституції України.

3.2. Згідно з частиною першою статті 152 Конституції України закони та інші правові акти за рішенням Конституційного Суду України визнаються неконституційними повністю чи в окремій частині, якщо вони не відповідають Конституції України або якщо

була порушена встановлена Конституцією України процедура їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності.

За Конституцією України законопроект про внесення змін до Конституції України розглядається Верховною Радою України за наявності висновку Конституційного Суду України щодо його відповідності вимогам статей 157 і 158 цієї Конституції (стаття 159). Як зазначалося, у такий спосіб Конституційний Суд України здійснює попередній (превентивний) контроль за змістом законопроекту про внесення змін до Конституції України до його прийняття Верховною Радою України (на стадії підготовки законопроекту до розгляду).

Конституція України (стаття 150) не містить застережень щодо можливості здійснення Конституційним Судом України наступного конституційного контролю закону про внесення змін до Конституції України після його прийняття Верховною Радою України (як це встановлено пунктом 30 частини першої статті 106 Конституції України щодо обмеження права Президента України накладати вето на такі закони). Відповідно до частини другої статті 124 Конституції України юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі. Тому Конституційний Суд України вважає, що саме він повинен здійснювати наступний конституційний контроль і щодо закону про внесення змін до Конституції України після набрання ним чинності, оскільки відсутність судового контролю за процедурою його розгляду та ухвалення, визначеною у розділі XIII цієї Конституції, може мати наслідком обмеження чи скасування прав і свобод людини і громадянина, ліквідацію незалежності чи порушення територіальної цілісності України або зміну конституційного ладу у спосіб, що не передбачений Основним Законом України.

На підставі наведеного Конституційний Суд України дійшов висновку, що Верховна Рада України прийняла Закон з порушенням положень статей 147, 150 Конституції України.

4. Згідно з правовою позицією Конституційного Суду України положення частини другої статті 126 Конституції України "вплив на суддів у будь-який спосіб забороняється" треба розуміти як заборону щодо суддів будь-яких дій незалежно від форми їх прояву з боку державних органів, установ та організацій, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, фізичних та юридичних осіб з метою перешкодити виконанню суддями професійних обов'язків або схилити їх до винесення неправосудного рішення тощо (Рішення від 1 грудня 2004 року № 19-рп/2004 у справі про незалежність суддів як складову їхнього статусу).

У конституційному поданні не наведено правового обґрунтування тверджень, що Верховна Рада України, приймаючи Закон, намагалася вплинути на діяльність суддів Конституційного Суду України з метою перешкодити виконанню ними професійних обов'язків або схилити їх до винесення неправосудного рішення.

Таким чином, суб'єкт права на конституційне подання не виконав припису пункту 4 частини другої статті 39 Закону України „Про Конституційний Суд України“ стосовно надання правового обґрунтування твердження щодо невідповідності Закону положенням статті 126 Конституції України.

Конституційне провадження у справі в цій частині підлягає припиненню на підставі пункту 2 статті 45 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Законом України „Про Конституційний Суд України“.

Виходячи з наведеного та керуючись статтями 147, 150, 152, 153 Конституції України, статтями 13, 39, 45, 51, 61, 63, 65, 73 Закону України „Про Конституційний Суд України“, Конституційний Суд України

в и р і ш и в:

1. Визнати таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним), положення підпункту 1 пункту 3 розділу IV Закону України „Про Конституційний Суд України“ від 16 жовтня 1996 року № 422/96-ВР (в редакції Закону України від 4 серпня 2006 року № 79-V), згідно з яким юрисдикція Конституційного Суду України не поширюється на вирішення питання щодо конституційності законів про внесення змін до Конституції України, які набрали чинності.

2. Припинити конституційне провадження у справі в частині перевірки на відповідність статті 126 Конституції України Закону України „Про внесення зміни до розділу IV „Прикінцеві та перехідні положення“ Закону України „Про Конституційний Суд України“ від 4 серпня 2006 року № 79-V.

3. Положення підпункту 1 пункту 3 розділу IV „Прикінцеві та перехідні положення“ Закону України „Про Конституційний Суд України“ від 16 жовтня 1996 року № 422/96-ВР (в редакції Закону України від 4 серпня 2006 року № 79-V), визнане неконституційним, втрачає чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України цього Рішення.

4. Рішення Конституційного Суду України є обов'язковим до виконання на території України, остаточним і не може бути оскаржене.

Рішення Конституційного Суду України підлягає опублікуванню у "Віснику Конституційного Суду України" та в інших офіційних виданнях України.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

